

3. Промислова власність у цифрах: показники діяльності Державної служби інтелектуальної власності України та Державного підприємства «Український інститут промислової власності» за I квартал 2014 р. – К., 2014. – 49 с.

4. Цибульов П. М. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник. / П. М. Цибульов. – К.: ІВП, 2005. – 106 с.

5. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.

6. Черевко Г. В. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / Г. В. Черевко. – К.: Знання, 2008. – 412 с.

7. Чухно А. А. Інституціонально-інформаційна економіка: підручник [Електронний ресурс] / А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. – 2010 р. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/institutsionalno-informatsiyna_ekonomika_-_chuhno_aa

СТРАТЕГІЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Н. С. Пугачова, аспірантка*

Постановка проблеми: Кризова екологічна ситуація, що склалася в сфері землекористування за останні роки, потребує вирішення через перегляду підходів до методів організації сільськогосподарського виробництва. Загострення та поглиблення екологічних проблем, деградація потенціалу навколишнього середовища та природних ресурсів в Україні, продовжується, не зважаючи на значний спад промислового виробництва в останні 20 років. Збереження переважно сировинного характеру економіки, висока природомісткість та ресурсно-сировинна орієнтація виробництва, відсутність позитивних зрушень у бік скорочення ресурсоенергоексплуатуючих та екологічно брудних галузей, значний фізичний та моральний знос основних засобів виробництва потребують особливої уваги до екологічного фактора в здійсненні економічної діяльності в умовах формування та розвитку ринкових відносин. Усе це підтверджує актуальність проблеми екологізації економіки та передбачає посилення уваги до питань пошуку шляхів її ефективного вирішення [6].

Аналіз останніх досліджень: Теоретичні і практичні аспекти формувань стратегії розвитку екологізації аграрного виробництва, а саме збереження та відтворення земельних ресурсів, підвищення родючості ґрунтів, їх захисту і раціонального використання досліджувались вітчизняними та зарубіжними вченими. Вивченню проблем екологізації аграрної сфери, раціоналізації землекористування значну увагу приділили відомі вчені І. К. Бистряков, П. П. Борщевський, В. Г. В'юн, В. В. Горлачук, Я. С. Гуков, Н. В. Зіновчук, Б. М. Данилишин, Д. С. Добряк, С. І. Дорогунцов, В. Я. Месель-Веселяк, М. Ф. Реймерс, І. А. Розумний, П. Т. Саблук, В. П. Ситник, В. М. Трегобчук, М. М. Федоров, Т. С. Хачатуров тощо.

Основний матеріал: Сьогодні під екологізацією розуміють процес поступового і послідовного впровадження систем технологічних, управлінських

---

* Науковий керівник – к. е. н., професор В. П. Якобчук

та інших рішень, які дозволяють підвищувати ефективність використання природних ресурсів і умов поряд з покращенням або хоча б збереженням якості природного середовища [2].

Всебічна залежність природних, виробничих і суспільних процесів, їх взаємозумовленість, активний взаємовплив – це, по суті, ще «біла пляма» на карті сучасних економіко-екологічних досліджень. До того ж у взаємовідносинах людини з природою з'являється дедалі більше і більше суперечностей, конфліктів і контрастів. Згідно із «Основними напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» в умовах, що склалися нині в Україні, стратегія системи сільськогосподарського природокористування має передбачати: формування високопродуктивних і екологічно стійких агроландшафтів; гармонійне поєднання механізму дії економічних законів і законів природи в межах території з урахуванням лімітуючих чинників навантаження на сільськогосподарські угіддя, біологічні ресурси та ландшафти; впровадження вимог щодо екологічної безпеки в системі сільськогосподарського природокористування та ін.

Тому особливе значення для подолання екологічної кризи, для зменшення техногенного навантаження на навколишнє середовище, для припинення його прогресуючих забруднення, деградації та виснаження ресурсів мають розробка й практична реалізація широкомасштабних заходів, спрямованих на екологічно безпечну інтенсифікацію та організацію виробництва в національному АПК. Це необхідно для того, щоб в першу чергу перевести його на модель сталого, екологічно зрівноваженого і ефективного розвитку. Оскільки в агропромисловому виробництві використовується величезна кількість природних ресурсів (зокрема – земельних і водних), а його вплив поширюється майже на 80 % загальної площі України, то цілком зрозуміло, чому це завдання слід вважати першочерговим і надзвичайно важливим [4].

В Україні практично не здійснюється єдина послідовна державна політика щодо екологізації аграрного виробництва, що передбачає запровадження та реалізацію принципів раціонального природокористування та мінімізацію негативного впливу на екологічні об'єкти при здійсненні антропогенної діяльності. Аналіз динаміки абсолютних та інтегрованих показників техногенного навантаження на навколишнє природне середовище свідчить про те, що екологічна ситуація у природному довкіллі, як життєво важливому середовищі для існування людини, залишається досить складною.

Це підтверджує 102 позиція України серед 132 країн світу у 2012 році в міжнародному рейтингу екологічних досягнень (Environmental performance Index), розрахованому фахівцями Єльського університету (США) за 25-ти показниками, що характеризують дієвість політики держав щодо збереження екосистем. Загалом екологічно чистою в Україні вважається лише 6 % її території [1].

Варто зазначити, що для розвитку і становлення екологізації аграрного виробництва в Україні на основі альтернативних систем господарювання існує об'єктивна необхідність. Передусім це стосується проведення наукових досліджень із розробки моделі і стратегії переходу на органічні методи господарювання. Ці дослідження повинні бути комплексними й включати всі необхідні аспекти стосовно раціональної й науково обґрунтованої організації агровиробництва та провідні чинники, що є визначальними на етапі переходу до органічного виробництва. На основі цього повинні формуватися теоретичні

положення і практичні рекомендації щодо організації альтернативних систем аграрного виробництва.

Висновки та пропозиції: Отже, сучасна еколого-економічна ситуація в Україні вказує на необхідність переходу до стійкого екологічно збалансованого типу економічного розвитку. Екологізація повинна охопити усі сфери суспільної діяльності: промисловість, сільське господарство, науку, соціальну та правову сфери.

Перехід до принципово нової соціо-еколого-економічної моделі розвитку суспільства означає ясне розуміння екологічних проблем і переконаність в особистій відповідальності кожного за стан і майбутнє біосфери та людства і потребує вжиття невідкладних заходів щодо формування екологічної свідомості та культури. Саме ці питання в багатьох країнах є предметом уваги політичних еліт, а державними органами з регулювання безпеки у різних сферах визнана дієвим інструментом вирішення екологічних проблем.

Отож, в рамках усього господарського комплексу на макро рівні можна виділити наступні важливі напрями економічних перетворень: структурна еколого-орієнтована перебудова, зміна інвестиційної політики з врахуванням екологічних пріоритетів, перехід до політики ресурсо- та енергозбереження, формування екологічної свідомості та культури суспільства. Усі ці механізми і реформи неминуче в тій чи іншій мірі позначаються на розвитку бізнесу, пов'язаного з екологічною діяльністю. Важливу роль в спрямуванні соціо-еколого-економічного розвитку суспільства повинні відігравати досконалі важелі економічного механізму. Перехід економіки на екологічні рейки повинен здійснюватись в умовах зміни законодавчого поля щодо сприяння екологізації економіки. Вирішення проблеми екологізації економіки сприятиме розв'язанню внутрішніх проблем суспільства: формуватиме позитивний імідж держави, сприятиме забезпеченню збалансованого розвитку народногосподарського комплексу та служитиме гуманістичній цілі – створення сприятливого середовища життєдіяльності для майбутніх поколінь.

Список використаної літератури

1. Напрямки державної політики щодо екологізації національної економіки : Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. Відділ екологічної та техногенної безпеки. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/807/>
2. Богачов В. Необхідність підвищення екологічної безпеки в Україні [Текст] / В. Богачов // Економіст. – 2008. – № 9. – С. 12–14.
3. Лисак О. І. Проблеми екологізації сільськогосподарського виробництва / О. І. Лисак // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – Мелітополь: ТДАТУ: Люкс, 200 – № 1 (21), т. 2. – 2013. – С. 188–194.
4. Первачук М В. Проблеми екологізації агропромислового виробництва [Електронний ресурс] / М. В. Первачук // Збірник наукових статей «III-го Всеукраїнського з'їзду екологів з міжнародною участю». – Вінниця, 2011. – Том 2. – С. 426–429. – Режим доступу: <http://eco.com.ua>
5. Синяєва Л. В. Екологічні проблеми України та шляхи їх вирішення [Текст] / Л. В. Синяєва, Р. І. Олексенко, І. М. Плаксина // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2007. – № 4. – С. 12–15
6. Чухліб Ю. О. Розробка стратегії екологізації сільськогосподарського виробництва / Ю. О. Чухліб // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – № 4 – 2012. – С. 160–164.